

**СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ**

Бойчук С.О.

Марущак О.В., Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського,
доцент кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності,
кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського
Факультет математики, фізики і технологій

Система технологічної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, що характеризується інтеграцією навчальної та виробничої діяльності, компетентнісною спрямованістю, зумовлює необхідність формування у нього професійної компетентності з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці. Єдність теоретичної та практичної складових змісту технологічної підготовки актуалізує необхідність формування у майбутніх учителів уявлення про взаємозв'язок ефективної професійної діяльності та вимог до її безпеки. Здатність людини захистити себе можлива за умов формування певного типу свідомості, що створює потребу в оволодінні відповідними вміннями та засобами захисту, а також мотивацію діяльності на отримання додаткової інформації, визначення вибору в ситуації, що склалася, та участі в управлінні ризиком на рівні суспільства.

Професійну компетентність з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці учителя трудового навчання та технологій ми визначаємо як інтегративне утворення особистості, що інтегрує в собі знання, уміння, навички, досвід, особистісні властивості, які зумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми та завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету й результату діяльності [1, с. 425].

Розглядувана компетентність як особистісне утворення сприяє удосконаленню в професійному та особистісному плані, є єдиною, цілісною структурою, яка не може існувати без компонентів, що до неї входять. Вважаємо, що основними структурними компонентами професійної компетентності з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці учителя

трудового навчання та технологій, які формуються у процесуальній залежності, є: мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний. Мотиваційно-ціннісний та емоційно-вольовий компоненти виконують функцію «пускового механізму» в формуванні готовності студентів до потенційної технологічної діяльності, когнітивний та операційно-діяльнісний – створюють інформаційне й практико-орієнтоване підґрунтя для адекватної діяльності, рефлексивний – дає змогу визначити рівневі показники компонентного складу професійної компетентності, сформованої як готовність до технологічної діяльності в контексті безпеки життєдіяльності. Порушення процесуальної етапності може призвести до того, що ми отримаємо після закінчення закладу вищої освіти дипломованого фахівця, який не готовий до професійної діяльності. Отже, компонентний склад професійної компетентності з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці учителя трудового навчання та технологій визначився у вигляді мотивації, орієнтації та виконання як елементів у діяльності студентів.

Індикатором професійної компетентності у контексті дослідження доцільно вважати формування рівневих показників структурних компонентів, кожен з яких діагностується своєю групою цих утворень, а саме – аксіологічний, когнітивно-діяльнісний, конативний критерії. Аксіологічний критерій відображає наявність потреби в безпеці (самозбереженні); ступінь готовності до ризику, рівні мотивів до успіху й уникнення невдач під час досягнення цілей, у тому числі виробничих. Когнітивно-діяльнісний – володіння інформаційною базою дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» теоретичного характеру та сформованість практичних навичок з цієї дисципліни. Конативний – сформованість якостей (ініціативність, рішучість, наполегливість), що дають змогу аналізувати поведінкову готовність до професійної діяльності у контексті питань безпеки.

У досліджуваному процесі формування доцільно виокремити взаємопов'язані та послідовні рівні розвитку, оскільки професійна компетентність розвивається, переходячи з одного рівня на інший, при цьому її стан може бути діагностовано, виходячи зі структури й змісту мотивів, знань і умінь з питань безпеки, особистісних утворень, що відповідають певному рівню розвитку (низький, середній, високий).

ЛІТЕРАТУРА

1. Марущак О. В. Термінологічні аспекти формування професійної компетентності майбутнього фахівця / О. В. Марущак, В. П. Король // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Випуск 37. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. – С. 421-427.